

VƯỢT RÀO CẢN ra khơi

ANH TÙNG

Cá tra và basa (gọi chung là cá tra) thuộc họ cá tra pangasiidae có phẩm chất thịt tương tự như cá nheo hay catfish, thuộc họ Ictaluridae ở Mỹ. Từ 1994, khi Mỹ bỏ cấm vận, thủy sản Việt Nam bắt đầu tiến vào thị trường Mỹ, cá tra ngày càng khẳng định ưu thế và đe dọa nghề nuôi cá nheo của Mỹ. Các cuộc chiến giữa tra và nheo đã nổ ra và kéo dài cho đến tận bây giờ.

Cuộc chiến tên gọi

Để bảo vệ ngành nuôi cá nheo của mình, từ 2001-2002, Quốc Hội Mỹ đã thảo luận và thông qua Đạo luật An ninh trang trại và đầu tư nông thôn (HR 2046) qui định chỉ được ghi nhãn "catfish" cho các loài cá da trơn thuộc họ Ictaluridae nhằm gây khó cho cá

tra khi nhập vào Mỹ. Tranh cãi mãi, cuối cùng cá tra Việt nam vẫn vào Mỹ, nhưng không được gọi là catfish.

Thực tế sau đó đã diễn ra không như mong muốn của các doanh nghiệp cá da trơn Mỹ. Dù không thể có mặt trên thị trường với tên gọi cá da trơn catfish và nhãn trên bao bì phải đổi thành cá tra, basa hay swai, người Mỹ vẫn tiếp tục mua phi lê cá tra đông lạnh của Việt Nam vì rẻ lại ngon.

Cuộc chiến này đã làm số lượng xuất khẩu cá tra sang Mỹ bị giảm một ít, đổi lại cá tra lại "nổi tiếng" trên thế giới, tạo điều kiện vươn xa đến các thị trường khác: châu Âu, Úc, Nhật...

Cuộc chiến giữa tra và nheo chỉ mới khởi đầu!

Vụ kiện chống bán phá giá

Giá cá tra Việt Nam có sức lôi cuốn người tiêu dùng Mỹ và các chủ trại nuôi cá da trơn Mỹ tiếp tục lập rào cản mới bằng cách kiện bán phá giá.

Ngày 28/6/2002, Hiệp hội các chủ trại cá da trơn Mỹ (Catfish Farmers of America - CFA) và một số công ty chế biến cá da trơn tại Mỹ đệ đơn kiện các nhà sản xuất và chế biến thủy sản Việt nam mà đại diện là Hiệp hội chế biến và xuất khẩu thủy sản Việt nam - VASEP lên Bộ Thương mại Mỹ (Department of commerce - DOC), yêu cầu mở điều tra chống bán phá giá cá da trơn từ Việt nam với lý do là các mặt hàng này được nhập vào Mỹ dưới giá hợp lý, tạo sự cạnh tranh bất chính để chiếm thị trường của Mỹ.

Thu hoạch cá basa

Chế biến cá tra, cá ba sa tại Đồng Tháp

Ngày 27/01/2003, DOC đưa ra phán quyết sơ bộ là các công ty Việt nam có hành vi bán phá giá cá tra tại Mỹ và ấn định mức thuế chống phá giá từ 37,94% đến 63,88%. Ngay sau đó, VASEP đã phản đối và nêu lên những sai sót, bất hợp lý trong quyết định này. Tháng 3/2003, DOC đã quyết định sửa lại mức thuế chống bán phá giá áp dụng đối với các công ty tham gia vụ kiện (chẳng hạn như từ 61,88% xuống 31,45% cho Agifish, từ 53,96% xuống 38,09% cho Navisfishco) và giữ nguyên mức 63,88% cho các công ty không tham gia.

Ở Mỹ có điều luật là trong các vụ kiện chống bán phá giá, người đi kiện được lãnh tiền bồi thường cho những tổn thất đã phải gánh chịu. Điều luật này đã trợ lực cho các nhà sản xuất Mỹ theo đuổi các vụ kiện bán phá giá, tạo ra một sự cạnh tranh không bình đẳng. Khoản tiền các nhà sản xuất cá nheo phi lê đông lạnh được nhận khi theo đuổi các vụ kiện bán phá giá trong hai năm 2005-2006 lên đến 9,2 triệu USD, tương đương 3% doanh số mặt hàng phi lê đông lạnh của Mỹ.

Đến nay, DOC đã có 6 đợt xem xét hành chính về phá giá của cá tra Việt

Giá cá tra Việt Nam tại thị trường Mỹ, 1999-2005

	Đơn vị	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Giá cá phi lê Việt Nam	\$/lb.	2,04	1,52	1,26	1,29	1,21	1,15	0,93
Giá cá phi lê Mỹ	\$/lb.	2,76	2,83	2,61	2,39	2,41	2,62	2,67
Thuế chống phá giá	\$/lb.	"	"	"	"	0,64	0,61	0,49
Giá cá nuôi ở Mỹ	\$/lb.	74	75	65	57	58	70	72

Ghi chú: 1lb. # 0,454kg

Nguồn: Nguyễn Minh Đức - Đại học Nông Lâm TP. HCM

Nam. Trong kết luận sơ bộ lần 6 vào ngày 15/9/2010, DOC đã áp mức thuế chống bán phá giá trên 100% đối với cá tra phi lê đông lạnh nhập khẩu từ Việt Nam. Kết quả cuối cùng sẽ được phán quyết vào tháng 3/2011. VASEP đã lên tiếng phản đối và sẽ tiếp tục thực hiện các biện pháp bảo vệ thông qua các hoạt động pháp lý cần thiết để yêu cầu DOC thay đổi quyết định.

Cuộc chiến chống bị áp thuế phá giá của cá tra tiếp diễn dai dẳng, khi thuận lợi, lúc khó khăn. VASEP và các doanh nghiệp Việt Nam sẽ trường kỳ để đến thắng lợi cuối cùng.

Diễn biến nóng: “sáng đúng chiều sai sáng mai lại đúng”

Đã được yên ổn với tên tra, basa hay swai trên thị trường, mới đây Bộ Nông nghiệp Mỹ đang xét lại để xếp cá tra Việt Nam vào loài catfish nhằm mục tiêu “cấm cá tra vào thị trường Mỹ”. Vấn đề này hiện chưa ngã ngũ, nhưng việc đưa cá tra Việt Nam trở về danh sách các loài cá da trơn catfish (cái tên bị Mỹ cấm sử dụng cho cá tra từ năm 2002) sẽ khiến mặt hàng này khó vào thị trường Mỹ. Bởi nếu cá tra là cá da trơn catfish thì phải tuân thủ các tiêu chuẩn kiểm soát thực phẩm rất chặt chẽ, các điều kiện như nông dân nuôi cá da trơn catfish ở Mỹ, một chế độ kiểm tra chất lượng nghiêm ngặt tới mức Việt Nam khó có thể tuân thủ vì chi phí cao và tốn thời gian để lập hệ thống kiểm tra. Điều này quả là khó cho nông dân Việt Nam hiện nay. Ông Nguyễn Hữu Dũng, phó chủ tịch VASEP cho rằng việc đưa cá tra của VN vào định nghĩa “catfish” là không bình thường trong chính sách thương mại của Mỹ. Mỹ đang đưa những chính sách kiểu “sáng đúng chiều sai sáng mai lại đúng”.

Các vụ kiện cáo lật qua lật lại không phải từ tội của cá tra mà chính là vì cuộc chiến chiếm lĩnh thị trường, đúng như Wall Street Journal nhận xét “Cuộc chiến bảo hộ đang âm ỉ ở Hoa Kỳ về nhập khẩu cá từ Việt Nam chắc chắn là tanh tưởi như mẻ cá mới đánh ngày hôm qua.” □

